

Divan Edebiyatı Şairleri Sanatçıları

ŞEYYÂD HAMZA (?-?)

Mutasavvıf bir şair olan sanatçı, şiirlerinde dini tasavvufi konuları işlemiştir.

HOCA MESUD (?-?)

Döneminde kullanılan deyimleri ve atasözlerini nazma geçirmiş, şiirlerinde sade bir dil kullanmış, Arapça ve Farsça sözcüklerle oldukça az yer vermiştir.

Eserleri: Süheyl ü Nevbahar, Ferhengnâme-i Sadî

ALİ ŞİRNEVAİ (1441-1501)

Çağatay edebiyatının en büyük şairi olan Nevai; Türk dil birliğini kurmaya, Türkçeyi yüksek bir sanat dili haline getirmeye çalışmış, üstün bir bilgin ve devlet adamıdır. Şiirlerini Türkçe ve Farsça yazan sanatçı, Arapçayı da çok iyi bilir. Kaşgarlı Mahmut'tan sonra Türk diline hizmet eden en büyük sanatçı olan Ali Şir Nevai, Muhakemet'ül Lügateyn adlı eserinde Türkçeyle Farsçayı karşılaştırmış, pek çok yerde Türkçenin üstünlüğünü savunmuştur. Edebiyatımızda ilk hamse (beş mesnevinin bir araya gelmesiyle oluşan eser) sahibi olan sanatçıdır. İlk tezkire örneğimiz olan Mecalisü'n Nefais adlı eseri kaleme almıştır.

Eserleri: Türkçe Divan, Farsça Divan

Muhakemet'ül Lügateyn: Sanatçının dil alanındaki milli şuurunu sergileyen eserdir. Eserde Türkçenin Farsçadan daha üstün bir dil olduğu ispata çalışılmıştır.

Mizanü 'l Evzân (Vezinlerin terazisi): Aruz ölçüsü ve nazım biçimleriyle ilgili bilgiler vermek amacıyla yazılmıştır.

Mecalisü'n Nefais: Şairlerin yaşamları hakkında bilgiler veren bu eser edebiyatımızdaki ilk tezkire örneğidir

SÜLEYMAN ÇELEBİ (7-1422)

İslam etkisindeki Türk edebiyatının ünlü mevlid şairi olan sanatçı, Yıldırım Beyazıd döneminde Bursa Ulu Camii'de imamlık yapmıştır. Bilinen en önemli yapıtı, İranlı bir vaizin Hz. Muhammed'in diğer peygamberlerden pek farkı olmadığını söylemesi üzerine Hz. Muhammed'in diğer peygamberlerden üstün olduğunu dile getirmek için yazdığı asıl adı Vesilet'ün Necat (Kurtuluş Yolu) olan Mevlid adlı eseridir. Yaklaşık 800 beyitten oluşan bu eser, dini bir mesnevidir. Edebiyatımızdaki dini şiirler içerisinde halkı en çok etkileyen eser olan Mevlid, doğal bir içtenlik ve özgünlük taşıdığı için her dönemde nazireler yazılan bir eser özelliği taşır.

Eser, 6 bölümden oluşur.

- Münacaat
- Vıdalet (Peygamberin doğumu)
- Risalet (Peygamberin oluşu)
- Miraç (Allah'la buluşması)
- Rihlet (Peygamberin ölümü)
- Dua

ZÂTÎ (1471-1546)

Falcılık ve ayakkabıcılık yaparak geçimini sağlamış ayakkabı dükkanında genç şairleri yetiştirmiştir. Bu şairlerden biri de Baki'dir. Farsçayı bilen, gazel ve kasideleri ustaca yazan Zâtî, şiir yazma tekniklerini eserlerine başarılı şekilde yansıtmıştır.

Eserleri: Şem ü Pervane Mesnevisi, Siyer-i Nebi, Mecmuatü'l Letaif, Fal-i Kur'an, Edirne

Şehrengizi

BAĞDATLI RUHİ (7-1605)

Divan edebiyatının toplumcu şairlerinden biri olan sanatçının dili, sade ve sanatlardan uzaktır. Rind, açık sözlü bir şair olan Ruhi'nin Terkibibent'i en önemli eseridir. 17 bentten oluşan bu manzumeye Şeyh Galib, Ziya Paşa gibi şahsiyetler nazire yazmıştır. Divan'ı vardır.

TAŞLICALI YAHYA (7-1582)

Edebiyatımızın önemli hamse sahibi sanatçılarından biri olan Taşlıcalı Yahya, mesnevileriyle ün yapmıştır. Kanuni'nin büyük oğlu Şehzade Mustafa'nın öldürülmesi üzerine yazdığı mersiyesi önemlidir. Şah u Geda (Şah ve Dilenci), Yusuf u Züleyha (Türk edebiyatında bu adla yazılan eserlerin en güzeli), Gencine-i Raz (Sırlar Hâzinesi), Kitab-ı Usul, Gülşen-i Envar adlı mesnevileri vardır. Divan'ı vardır.

GÜVAHİ (7-1520)

16. yüzyılda yaşamış Türk şairlerinden biri olan sanatçı, tımarlı sipahi olarak Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran ve Mısır Seferlerine katılmıştır. Sefer sırasında Anadolu sahasından derlediği fıkra, masal, atasözleri ve deyimleri manzum olarak eserlerinde ele almıştır. Eserlerinde sık sık öğüt vermiştir.

Eserleri:

Pendname: Bu eser, edebiyatımızda atasözleri kitabı olarak kabul edilir. Mesnevi tarzında yazılan eser, 2133 beyitten oluşmaktadır. Kenz-ül Bedayi

ŞEYHÜLİSLAM YAHYA (1553-1644)

Gazelleriyle ün yapan şairin şiirlerinin başlıca konuları aşk ve rindliktir. Gazelde rubai vezni kullanan Yahya, İstanbul Türkçesini şiirlerinde başarıyla ele almış, Necati'yle başlayan Mahallileşme akımını desteklemiştir. Söz sanatlarını pek kullanmayan sanatçının dili zengin ve samimidir. En önemli eseri Divanıdır.

NEV'İ-ZADE ATAYİ (1583-1635)

Asıl ismi Ataullah olan sanatçı, şiirlerinde Ata'yi mahlasını kullanmıştır. En önemli manzum eseri Hamse-i Ata'yi'dir. Beş uzun manzumeden oluşan bu eser, birçok divan sanatçısı tarafından övgü almıştır. Dili ağırdır.

Eserleri: Saki-name, Nefhatü'l-Ezhar, Sohbetü'l-Ekbar, Heft-han, Hilyetü'l-Efkar

SÜMBÜLZADE VEHBİ (1718-1809)

Kadılık ve elçilik görevinde bulunan sanatçı oğluna öğüt vermek için yazdığı "Lütfiye" mesnevisiyle tanınır. (Bu eser Nabi'nin Hayriye'sine naziredir.) "Tuhfe" (Farsça-Türkçe sözlük) ve "Nuhbe" (Arapça-Türkçe sözlük) diğer yapıtlarıdır.

KEÇECİZADE İZZET MOLLA (1785-1829)

Keşan'daki sürgün yaşamını anlattığı "Mihnet-i Keşan" adlı mesnevisiyle tanınır. "Gülşen-i Aşk" adlı bir mesnevisi daha vardır. Bu mesnevi Hüsn-ü Aşk'a nazire olarak yazmıştır. Divan'ı vardır.

ENDERUNLU VASIF (1759-1810)

Mahallileşme akımının temsilcileri arasındadır. Muhammes, gazel ve şarkılarıyla tanınmıştır. Şiirlerinde günlük yaşamdan izlere ve halk deyimlerine sıkça yer vermiştir. İstanbul Türkçesiyle yazdığı şiirlerinde İstanbul'u en ince ayrıntısına kadar anlatmıştır.

SINAN PAŞA (15.YÜZYIL)

Müdürlük yapan ve çeşitli devlet görevlerinde bulunan sanatçı, süslü nesrin ilk ve en önemli temsilcilerindedir. Tasavvufla oldukça yoğun şekilde uğraşan Sinan Paşa, matematik ve felsefeyle de ilgilenmiştir. Şiir türünde de eserler veren sanatçı, ağır bir dil kullanmıştır.

Eserleri

Tazarruname: Sanatçının en önemli eseridir. Tasavvufi düşüncelere yer verdiği bu eseri münacaat türündedir. Süslü nesir türünde yazılmıştır.

Tezkiretü'l Evliya

Maarifname

SEHI BEY (16.YÜZYIL)

16. yüzyılın nesir sanatçısıdır. Eserlerinde sade bir dil kullanmıştır. Heşt Behişt adlı şuara (şairler) tezkiresiyle tanınan sanatçı, bu eserinde iki yüz civarında şair hakkında geniş bilgiler verir.

ŞEYDİ ALI REİS (16.YÜZYIL)

Asıl ününü denizcilik alanında kazanan sanatçı, Osmanlı ordusunda donanma komutanlığı yapmıştır. Eserlerinde sade bir dil kullanmıştır. Eserlerinin bazılarında Çağataycayı tercih etmiştir. Gezi türünde eserler de vermiştir.

Eserleri

Miratü'l Memalik: Gezi türünün ilk örneklerinden olan bu eser, sanatçının en önemli yapıtıdır. Bu eserde, Hint seferi sırasında yaşadıklarını ve gördüklerini anlatmıştır.

Kitabul Muhit: Bu yapıtta ise denizcilikle ilgili bilgilere yer vermiştir. Eser didaktik bir eserdir.

PİRİ REİS (16. YÜZYIL)

Ünlü bir Türk denizcisi olan sanatçı, Kitab-ı Bahriye adlı denizcilikle ilgili kitabı ve bu kitaba eklediği haritalarla tanınır.

NAIMA (1655-1716)

Asıl adı Mustafa Naima olan sanatçı, Revzatü'l-Hüseyin Fi Hülasa-i Ahbar-ı Hafıkayn adlı Naima Tarihi de denilen eseriyle tanınır. Bu eser, 1591 ile 1659 yılları arasında kapsayan bir Osmanlı tarihidir. Eserlerinde sade bir dil kullanan sanatçının sağlam bir üslubu vardır.

PEÇEVI (1572-1650)

Asıl adı İbrahim Peçevi olan sanatçı, Macaristan doğumlu bir Osmanlı tarihçisidir. Anadolu ve Rumeli'de defterdarlık görevlerinde bulunan sanatçı, 1691 yılında bu görevinden çekilmiş ve tarih kitabını yazmıştır. Peçevi Tarihi olarak da bilinen bu eserde 1520-1640 dönemlerini ele almıştır. Ayrıca eserinde Genç Osman katli başta olmak üzere birçok yeni bilgiye yer vermiştir.

NERGİSİ (7-1635)

Asıl adı Mehmet Nergisi olan sanatçı, Rumeli şehirlerinde müderrislik ve kadılık, Sultan IV. Murat'ın yanında ise vakanüvislik yapmıştır. Süslü nesrin önemli temsilcilerindedir. Hamsesi vardır. Bu eseri Nihalistan, İksir-i Saadet, Meşakkul'uşşak, Kanunü'r-Reşat ve Gazevat-ı Müslüme adlı beş kitaptan oluşur. İlk mensur hamse örneğidir.

VEYSİ (1561-1628)

Asıl adı Üveys bin Mehmet olan sanatçı, süslü nesrin önemli temsilcilerindedir. Ağır bir dili vardır. Hâbname adlı eseri önemlidir. Eserde, dünyanın Hz. Adem'den beri aynı dünya olduğunu, kötülüklerin ancak iyi ahlaklı ve yetenekli insanların işbaşında olmalarıyla ortadan kalkacağını anlatmaktadır. Dürretü't Tâc fi Siret i Sâhibi'l Mi'rac Merace'l Bahreyn, Düstûru'l-Amel, Fütûh-i Mısır adlı eserleri de vardır.

YIRMİSEKİZ ÇELEBİ MEHMET (18. YÜZYIL)

Osmanlı'nın Avrupa'ya gönderdiği sürekli elçilerden biridir. Padişah III. Ahmet'e sunduğu Paris Sefaretnamesi adlı eseriyle bilinir. Bu eserinde Fransa'da gördüğü yenilikleri anlatır